

"ציפור האש" – סוויטה מתוך הבלט (גרסת 1919)

מאת איגור סטרווינסקי (6.4.1971-17.6.1882)

על המלחין

איגור פיודורוביץ' סטרווינסקי (Igor Fyodorovich Stravinsky) נולד בעיירה אורניינבאום שברוסיה. אביו, פיודור, ניהן בקול בס ערב, והופיע כזמר אופרה בבתי אופרה בקייס ובסנט פטרסבורג. איגור, שהיה השלישי מבין ארבעה בנים, חילק את ימי ילדותו בין העיר פטרסבורג (בחורפים – שם למד בבית הספר) לבין הכפר (בקיצים – עת התארחה משפחתו באחוזות קרובים ומכרים).

משחר ילדותו ביקר סטרווינסקי במופעו בלט ואופרה בבית האופרה המלכותי בפטרסבורג, ובגיל תשע, החל בלימודי נגינה בפסנתר שנתמכו בשיעורי הרמוניה וקונטרפונקט. נטייתו להשתעשע באלתורים מוסיקליים הובילה אותו בהדרגה אל ההלחנה. הוריו של סטרווינסקי הועידו אותו לעסוק במשפטים. אך לימודי המשפטים באוניברסיטה לא משכו את ליבו, ולאחר זמן מה נטש את לימודיו החליט להקדיש חייו למוסיקה. בעת לימודיו באוניברסיטה פגש במלחין ובמורה המפורסם ניקולאי רימסקי-קורסקוב, שהיה אביו של אחד מחבריו לספסל הלימודים. רימסקי-קורסקוב הפך להיות לסטרווינסקי מורה, מדריך ויועץ מוסיקלי, ולאחר מות אביו של סטרווינסקי, שימש לו גם כדמות אב.

בשנת 1909 שמע דיאגילב, האמרגן הידוע, את יצירתו של סטרווינסקי "סקרצו פנטסטי", והתרשם מאד מכישרונו של המלחין הצעיר. אז התחיל הקשר החשוב בין שני האישים: דיאגילב, שהיה ממארגני המופעים הרוסיים בפאריס, הזמין מוסיקה לבלט אצל סטרווינסקי הצעיר, ואילו אמנות המחול עוררה את דמיונו של המלחין והובילה ליצירת שלושת הבלטים הגדולים המהווים את מוקד ה"תקופה הראשונה" בחייו היצירתיים: "ציפור האש", "פטרשקה" ו"פולחן האביב".

המעורבות העמוקה של סטרווינסקי בלהקת הבלט של דיאגילב ומופיעה בפאריס, הביאה אותו למפגש עם חברת האמנים הפריסאית שהיוותה אז את המוגד הבינלאומי של העולם האמנותי. ואמנם, יצירות הבלט שנמנו לעיל, יש בהן עדיין מהשפעת מורהו – רימסקי קורסקוב והן חזרות באהבה לשיר העם הרוסי; אך מאידך הן משופעות בחידושים מוסיקליים סגנוניים מרחיקי לכת, ובנטייה אל הצלילים, האגדות והפולחנים של עבר ותרבויות רחוקות (נטייה שאפיינה רבים בן האמנים האירופיים באותה תקופה).

בתקופתו עבודתו עם ה"בלט הרוסי" נדד סטרווינסקי, יחד עם משפחתו הצעירה שהקים בינתיים, בין ביתו שברוסיה, לבין פריס (שם בוצעו יצירותיו) והעיירה קלארנס (Clarens) שבשווייץ (שם שהתה המשפחה למטרות מרפא ומנוחה).

אחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה בשנת 1914, נמנע שווייץ למקום מקלט קבוע למוסיקאי הגולה. בגלות, המשיך ליצור יצירות שה"רוח הרוסית" מרחפת עליהן.

לאחר מלחמת העולם הראשונה, שינה סטרווינסקי את כוונו המוסיקלי. את מקומו של הביטוי השורשי העממי, או הנהייה אחרי האקזוטי הרחוק מן ה"כאן" וה"עכשיו" תפסה משיכתו אל המוסיקה ה"אוניברסאלית" של

העבר הקרוס באירופה; את מקומן של התזמורות הגדולות שאפיינו את יצירותיו המוקדמות, תפסו הרכבים קטנים ו"חסכוניים": כמו מרבית מן המלחינים האירופאים באותה תקופה שהושפעו במאורעות המלחמה ותוצאותיה, סטרווינסקי נכנס לעידן של סגנון "ניאוקלאסי" המאופיין באיפוק, במסגרות צורניות וסולמיות ברורות ומסורתיות, בפשטות, בשקיפות ובנגישות אל קהל רחב.

אחרי מלחמת העולם הראשונה לא היה עוד צורך לסטרווינסקי להישאר בשוויץ ה"ניטרלית", והוא עבר עם משפחתו לצרפת, שם שהה בתקופה ש"בין שתי המלחמות", שכיניו עד שנת 1939.

הדי המלחמה הממשמשת ובאה, ומגפה של שחפת שקטפה את חייהן של שלוש נשים ממשפחתו הקרובה (אמו, אשתו ובתו), דחפו את סטרווינסקי לשינוי נוסף גדול בחייו: להיענות להזמנות ליצירות, לסדרת ההרצאות ולמשרה אוניבסיטאית שהגיעו אילו באותה עת מארה"ב. גם הפעם ה"ביקור" הופך לקבע: סטרווינסקי השתקע בארה"ב (בהוליווד) ולאחר שנים מעטות קיבל אזרחות אמריקאית ונשאר בה עד יום מותו.

המעבר לארה"ב לא הביא עמו שינוי מידי בסגנונו של המלחין. בשנים הראשונות דבק עדיין בסגנון הניאוקלאסי. מאוחר יותר, לאחר מותו של ארנולד שנברג (שאף הוא היגר לארה"ב בעת המלחמה), פנה סטרווינסקי להלחנה סריאלית. בסגנון זה אף כתב את יצירתו "אברהם ויצחק" שהלחין עבור הפסטיבל הישראלי. ביצירה זו שר הזמר את סיפור העקדה כלשונו, בעברית.

עם הגיע המלחין לגבורות, נערכו לכבודו חגיגות ממלכתיות במולדתו החדשה. אך אין ספק שגולת הכותרת בחגיגות אלו היה ביקורו בברית- המועצות, באדמת מולדתו, לאחר שנעדר ממנה קרוב לחצי מאה ונחשב שם לאישיות בלתי רצויה...

בשנת 1967 החלה בריאותו של סטרווינסקי להידרדר. הוא פטר בביתו שבניו יורק, ונקבר בוונציה, לא רחוק מקברו של דיאגילב.

חייו של איגור סטרווינסקי שהיה מעמדי התווך של המאה ה-20, היו מגוונים וכך גם המוסיקה שלו שעברה שינויים סגנוניים מהותיים. על אף זאת, מבט כולל על יצירתו מראה עקביות פנימית. ההשפעות הרבות שספג, הוטמעו כולן באמירה אישית וייחודית.

על היצירה

לאחר ההצלחה הגדולה של זכתה להקת הבלט של דיאגילב בעונת הקיץ של פאריס, החליט האמרגן הנודע להוסיף לרפרטואר של הלהקה בלט על נושא רוסי. הוא בחר באגדת העם על "ציפור-האש" הכוריאוגרף מיכאל פוקין הרכיב את העלילה, היה אחראי על עיצוב המחול, ואילו מלאכת ההלחנה ניתנה בידי מלחין רוסי נודע בשם ליאדוב.

ליאדוב התמהמה בהלחנת היצירה, ודיאגילב, אשר התרשם עמוקות מן המלחין הצעיר סטרווינסקי, החליט להעביר לידיו את מלאכת ההלחנה.

היצירה בוצעה לראשונה בפאריס בשנת 1910, וזכתה להצלחה מיידית. המלחין הצעיר והאנונימי הפך להיות אחד המלחינים המפורסמים והמבוקשים באירופה של המאה ה-20.

העלילה מתבססת על אגדת-עם רוסית:

נסִיך צעיר ונאה בשם איוון צארביץ', רודף אחר ציפור-אש יפהפייה על מנת לצוד אותה. תוך כדי מרדף, הוא נכנס אל תוך גן קסום. בגן המופלא נטועים עצים שפירותיהם עשויים כולם זהב טהור. הציפור מעופפת מסביב לאחד העצים, ואיוון מצליח לתפוש אותה. כיוון שנמכרו רחמיו על הציפור היפהפייה, הוא מחליט לשחרר אותה. לאות תודה, היא נותנת לו מתנה את אחת מנוצותיה ומבטיחה לו כי אם יקלע לצרה כלשהי, עליו לנפף בנוצה, והיא תבוא לעזרתו. היא רוקדת ריקוד פראי ומופלא, ונעלמת. הגן הקסום, שנכנס אליו איוון בטעות, היה של המלך קשצ'יי – מפלצת רשעה ירוקת-אצבעות ובת אלמוות. מנהג מרושע היה לו לקשצ'יי. כל נערה שהייתה פוסעת אל תוך גנו – היה מחזיק בשבי, וכל נער – היה הופך לאבן. עתה, משהיה איוון בתוך גנו של קשצ'יי, היה נתון בסכנה. אך הוא לא ידע זאת. בעומדו לעזוב את הגן, ראה מחזה מופלא שריתק אותו למקומו: שלוש עשרה נסיכות נאות רוקדות ריקוד מעגל. ובין הנסיכות, אחת יפה במיוחד השוכה את לבבו... המלך הרשע ונתיניו השטניים מבחינים באיוון וכבר הם שמים פעמיהם אליו על מות להפכו לאבן. איוון נבהל. אך ברגע האחרון הוא נזכר בציפור האש היפהפייה, שולף את הנוצה, ומזעיק אותה לעזרתו... הציפור מגיעה, ושורה שיר ערש המפיל תרדמה כבדה על המלך קשצ'יי ונתיניו. בעוד שם ישנים, מגלה הציפור לאיוון, כי נשמתו בת האלמוות של הרשע, נתונה בתוך שליפת ביצה. אם תמצא הביצה, ושליפתה תבוקע, תפרח לה נשמתו של קשצ'יי – והוא ימות... הציפור מובילה את איוון אל הביצה הנסתרת, ואיוון מצליח לשבור אותה. השמחה גדולה: כל פסלי האבן מתעוררים לחיים, כל הנערות השבויות משתחררות מכלאן ואיוון ובחירת לבבו נישאים וחיים חיי אושר.

השפה המוסיקלית של היצירה:

נאמר על "ציפור האש" כי יותר משהיא מחדשת בסגנונה, היא מסכמת סגנונות קיימים של מלחינים שהשפעתם הייתה חזקה על סטרווינסקי הצעיר: רימסקי קורסקוב, בלקירב, גלזונוב, צ'יקובסקי, ואפילו של ראוול ודביסי. יחד עם זאת, אין ספק כי יש בה אלמנטים חדשים, מקוריים המזכירים כבר את סגנונו הבשל יותר של סטרווינסקי.

אחת מן התכונות הבולטות ביצירה היא התזמור שלה. זהו תזמור צבעוני, היוצר נוף צלילי קלידוסקופי של צבעים המשתנים במהירות. סטרווינסקי משתמש בכלים הרבים של התזמורת הגדולה, תוך כדי מיצוי האפשרויות השונות של הפקת הצליל וצירופי כלים שונים.

לדוגמה אפשר להזכיר ריבוי גליסנדי בנבל ובכלי הקשת; מגוון של הפקות בכלי הקשת כגון טרמולו, פל'ולטים, פיציקאטו, עמעמים; מעברים של נושאים ומוטיבים בין כלי לכלי ובין רגיסטר לרגיסטר ועוד.

תכונה בולטת נוספת היא הציריות של המוסיקה הבאה לתאר את הסיטואציות השונות בעלילה.

מער לדימויים צליליים התומכים באווירה, בולט כאן כישרונו הייחודי של סטרווינסקי לבטא תנועות, מחוות פסיקליות ואת המצבים הפסיכולוגיים המניבים אותם, באמצעים מוסיקליים טהורים.

דוגמה בולטת לתכונה זו נמצאת במחול ציפור האש שיש בו דימויים נפלאים של צבעים בוהקים וכנפיים רוטטות במעופן.

במוסיקה לציפור האש משתמש סטרווינסקי בשלושה שירי עם רוסיים, ששניים מהם (הראשון והשלישי) מופיעים באוספי השירים של רימסקי קורסקוב.

הראשון (שיר מנובגורוד) והשני מופיעים בפרק של מחול הנסיכות:

Ob.

VI. I

p

השלישי, בלדה עממית פופולארית ממחוז סמולנסקי מוביל את הפינאלה.

Corni

ככל שירי העם, מקצבם פשוט, מנעדם צר, הם זמריים ומבוססים על מודוסים.

אחד המאפיינים המוסיקליים המעניינים ב"ציפור האש" היא השימוש בחמרים מלודיים והרמוניים על מנת לאפיין דמויות. אין מדובר כאן בשימוש רגיל בלייט מוטיבים (שאף הוא בנמצא ביצירה), אלא בניסיון להבחין בין שתי קבוצות הדמויות המאכלסות את העלילה ואשר שייכו לשני עולמות מנוגדים:

- העולם העל-טבעי אליו שייכים קשצ'יי בן האלמוות, נתיניו (רעים), וציפור האש (טובה)
- עולם בני התמונה ה"רגילים אליו שייכים הנסיך איוון, ושלוש עשרה הנסיכות הכלואות.

סטרווינסקי משתמש בכרומטיציזם ו"אוצר מלים" הרמוני ומלודי המתבסס על טריטון על מנת לאפיין את הדמויות העל-טבעיות (בין אם הן "טובות" או "רעות") וסגנון מודאלי-דיאטוני לדמויות האנושיות. לשם כך שואב סטרווינסקי את החומר הצלילי שלו ממערך סולמות מגוון הכולל סולמות דיאטוניים רגילים, מודוסים כנסייתיים וסולמות מלאכותיים כמו שולם הטונים השלמים, סולמות כרומטיים וסולמות אוקטוניים. יש גם אפקטים של פוליטונליות.

הגרעין המוסיקלי המשמש את הפרקים המתארים את ה"על-טבעי" הקסום של היצירה מבוסס על רצף של מרווחים המוצגים בצלילים הראשונים של היצירה, הסרטן שלהם, ה"ראי", והסרטן של ה"ראי". (מעניין לראות כיצד כבר בתחילת דרכו השתמש סטרווינסקי באמצעים ששרתו אותו נאמנה בסוף חייו עת הלחין בסגנון הסריאלי).

המרווחים המאפיינים הנם טרצות גדולות וקטנות המקופלות בתוך טריטון.

לדוגמה:

תחילת המבוא

הנושא הראשי של קשצ'יי

מרווח הטריטון מאוד שכיח. הן הפן התכניתי הוא מבטא את האובססיה של הטריטון כדימוי של הרע ומן הפן המוסיקלי הוא מובא כאלמנט חדיש התופש את מקומה של הקוינטה. בשיר הערש, הבא להרגיע את הדמוניות, הטרצות הקטנות והגדולות מקופלות אל תוך קוורטה זכה.

ייחודיותו של סטרווינסקי בכל הנוגע לעולם הריתמי, אף היא מתגלה כבר ביצירה זו. אמנם המשפטים במקרים רבים נדמים סימטריים אך סטרווינסקי מפר את הסימטריות הפנימית של המשפטים על ידי חלוקן מגוונות של הפסוקים, המשפט ואף הפעמה. ריבוי הקישוטים, ופוליריתמיות אף הם מסייעים לתחושת הטשטוש הריתמי. דוגמה לסוג זה של טיפול ריתמי מצוי בעיקר בפרטי המחול של ציפור האש וקשצ'יי. הפרקים האחרים, פשוטים יותר גם באספקט הריתמי, כמו בכל יתר המרכיבים. סטרווינסקי ערך מן הבלט סוויטה לתזמורת כבר בשנת 1912. לאחר מכן חזר ועיבד אותה עוד פעמיים נוספות. גרסה שנייה נערכה בשנת 1919, וגרסה שלישית נערכה בשנת 1945. אנו מתייחסים לגרסה השנייה. בגרסה זו שישה פרקים:

- מבוא
- מחול ציפור האש
- מחול הנסיכות (חורובוד)
- מחול השאול של המלך קשצ'יי ונתיניו
- שיר ערש
- סיום

רצף הפרקים תואם את העלילה, ומבוסס על ניגודים מוסיקליים ביניהם.

מעלב בעת האזנה:

מבוא

במבוא נוצרת אווירה מסתורית קודרת ומאיימת:

מעל לטרמולו חרישי בתוך הבס, נשמעים צלילים קצובים בכלי הקשת הנמוכים.

התבנית המלודית החוזרת, הנעה בתוך מסגרת קבועה נשמעת כצעדים הולכים וקרבים.

את המרקם מעבות תבניות מקצביות קצרות המושמעות בכלי הנשיפה אף הן בצלילים חרישיים ונמוכים:

דוג 2

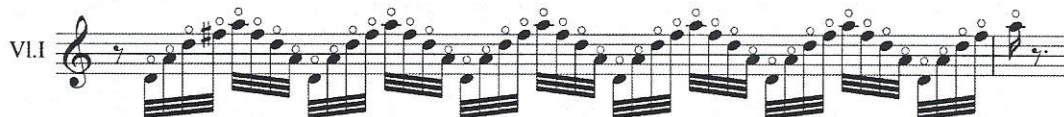
דוג 3

דוג 4

מידי פעם קוטעות תבניות אלה את הצעדים, משתלטות על החלל האקוסטי המתעורר, ומטפסות מעלה מעלה.

הצעדים נעלמים.

התבניות משתתקות, ונשמעים כמה כתבי צבע הנוצרים על ידי טרילר, צליל צורמני בקרנות וגלישות מעומעמות של פלז'ולטים בכינורות:

התבנית החוזרת של הצעדים מופיעה לפתע, הפעם בצלילים גבוהים של כלי נשיפה מעץ כשהיא עוברת מכלי לכלי:

הצעדים חוזרים ונעלמים במרחק.

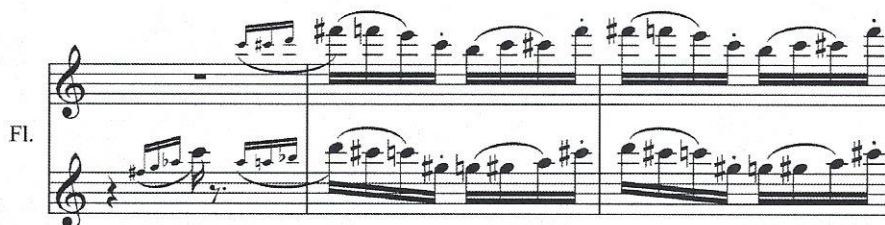
מחול ציפור האש:

הופעתה הפתאומית של ציפור האש מהווה ניגוד גמור לפרק שקדם לה. אווירת עליצות מחליפה את אווירת המסתורין הקודרת, הרגיסטר הנמוך נפתח ונוסק אל על והצעדים האיטיים והכבדים מתחלפים בתנועת מעוף. הפרק נפתח במען "צביטה" צלילית של כלי הקשת ולאחריו טרמולו מהיר:

אלה משרים את בוא הציפור.

דימוי צלילי מרחף שכולו קלילות, צבע ותנופה מתאר את מעופה של הציפור:

המעוף נפסק בחטף על ידי מחוות קצרות ועוקבות של צלילים חריפים יותר המובילות אל דממה ארוכה בכל התזמורת:

האם נתפסה ציפור האש?

לאחר הדממה מתחיל מחול הציפור עצמו: התחושה הריתמית המעורפלת מתחלפת במשקל ריקודי מוטעם וברור בפעימה קצובה של כלי קשת:

מעל לתשתית זו, נשמע צלילים הבוהק והגבוה של כלי נשיפה מעץ בתנועות מהירות, עולות ויורדות, נקטעות וחוזרות, הנותנות דימוי לתנופה הרחבה של הציפור המחוללת בעליצות:

משפטי המחול בפרק זה סימטריים וחוזרים על עצמם. אך החלוקה הפנימית של המשקלים המשתנה ללא הרף נותנת תחושה של מחול פראי ודמיוני. המחול מסתיים בטרייל ממושך של החליל ובתנופה גולשת אל הטעמה קצרה וחדה.

מחול הנסיכות

המוסיקה האווירית והתוססת המתארת את ציפור האש הקסומה מפנה את מקומה למוסיקה מלודית שירית ורוגעת המאפיינת את הנסיכות. פרק זה מכיל שני שירי עם רוסיים המופיעים לסירוגין. המבנה הכולל הנוצר בפרק הוא דו-חלקי לפי הסכימה הבאה:

מבוא – א – פיתוח – ב – ב – פיתוח
 מבוא – א – פיתוח – ב' – ב' – פיתוח
 סיום (המבוסס על ב').

מרקם הפרק שקוף, ויש בו נטייה לרב שיח בין הכלים ולחיקויים פוליפוניים מעודנים. המחול פותח במעין מבוא קצר המכין את האווירה: קרעי מלודיה המופיעים בקנון בחלילים ומזכירים במקצת את מוטיב הצעדים מן המבוא, נשמעים במתיקות מעל לנקודת עוגב ממושכת בקרנות.

מבוא זה מוביל היישר אל שיר העם הראשון הנשמע בצליליו השירתיים של האבוב ומלווה גפריטתו העדינה של הנבל המתחלפת בצלילים מעומעמים של כינורות:

קיום מלודיים גליים הנשמעים כהמשכו של שיר העם משתלבים זה בזה בנגינת כינור סולן, קלרינט ובסון. שני צלילי פריטה בקונטרבס מחברים אל שיר העם השני המובא בכינורות, נשען על נקודת עוגב:

שיר זה חוזר על עצמו במרקם מעובה יותר ועם סיומת אחרת, ומוביל אל חטיבת פיתח שבה דו-שיח בין כלים. סיומה של החטיבה הראשונה מעורר ציפייה אל חזרה, ציפייה שאמנם מתממשת. תחילתה זהה, אך המשכה עובר אל נגינת בסון וקרן יער. חטיבת הסיום נשארת באווירת הרוגע השורה על הפרק. סולנים בכלי נשפה משמיעים שברירים משיר העם השני:

מחול השאול של המלך קשצ'יי ונתיניו

זהו מחול פראי בו כוחות השאול השטניים מתפרצים באיום. סטרווינסקי משתמש בצבעים חריפים של תזמור, ובצע הרמוני המושפע על ידי מוסורגסקי (אקורדים קוורטליים או "צורמים"). מבחינת הקצב, יש מגוון חלוקות מתוך נתיבה ואיפולו מתוך הפעמה. המלודיה עצמה, הממוסגרת מתוך טריטון, יוצרת אפקט גרוטסקי המודגש על ידי המקצב הסינקופה העוקצני, והתזמור.

הפרק נפתח בצליל חד מבהיל בעוצמתו:

מייד לאחריו מופיעה תבנית מקצב מהירה בטימפאני:

תבנית זו משמשת רקע לנושא העיקרי של הפרק המופיע בעוצמה מרובה בצלילים חדים של בסון וקרנות:

זהו נושא תוקפני וחרוף, הסובב סביב גרעין צלילי מצומצם בתבנית מקצב סינקופית החוזרת על עצמה. הנושא נענה על ידי הטרומבונים:

הנושא חוזר שוב ושוב, כשהצלי החד קוטע אותו מידי פעם בתדירות הולכת וגוברת.

לרגע קט משתנה הנימה עם מעבר הנושא לחלילים.

מכות חדות וקצובות בכלי נשיפה ממתכת יוצרות מעין חיץ בין חטיבת הנושא לבין חטיבה חדשה המאופיינת בתנועה מהירה:

בחטיבה קצרה זו, מופיעים קרעי מלודיה לירית מעל תשתית של צלילים מהירים המזכירים במקצת את המוסיקה של ציפור האש.

(משם אל חטיבת פיתוח של הנושא העיקרי הזורק את המוטיבים מכלי לכלי כבמשחק).

הופעה מחודשת של ה"מכות" מעבירה אל חטיבה חדשה המציגה חומר תמטי חדש:

העוצמה והדחיסות מתגברים, קרעי מוטיבים עוברים מכלי לכלי, בתנועה הנוסקת כלפי מעלה.

מעל להתרחשות הסוערת משמיע הכינור מלודיה שיריתית:

אף היא עוברת מכלי לכלי, נסחפת על גבי הגלים הסוערים שמתחתיה המגיעים לשאיפה בתרועות כלי נשיפה וגלישות רחבות בנבל ובפסנתר.

ושוב מתחיל הכול מחדש. בתחילה הנושא הראשון, הפעם בשקט, כצובר כוח לפני ההתפרצות הבאה, ולאחריו כל החומרים המוכרים מתערבים אלה באלה, משנים גוונים, מתעצמים ומגיעים תוך סחרור לשיאים חדשים. תרועת הצוצרות חודרת אל המרקם ומשתלטת עליו לזמן מה:

היא מתערבת בסחרור הכולל המביא אל סיום הפרק.

שיר ערש

פרק זה בה להשרות שלוהו על הכוחות הדמוניים ולהרדימם. לשם כך, יש על המוסיקה לפשוט מעליה את על התזזית של הפרק הקודם באחת:

- צלילי הנשיפה הזועמים מתחלפים בבסון מתנגן
- הטמפו מואט, הצלילים חרישיים
- קרעי המוטיבים מפנים מקומם לשיר החוזר על עצמו
- הטריטון מתחלף בקוורטה זכה, הכרומטיות בדיאטוניות
- ועוד

תבנית אוסטינטו קצרה וסטטית הפועמת בפריטה מהפנטת של צליל הנבל משרה אווירה של רוגע. מעליה נשמע שיר הערש בצלילים זימריים של בסון:

האבוב נענה בשתי תבניות מלודיות קצרות הנשמעות כ"אנחות":

מנגינת שיר הערש חוזרת בשנית, במרקם מעובה מעט אך מבלי להפר את השלווה, ואנחות האבוב נשמעות בתשובה.

גלישה רכה של צלילי נבל מעבירה אל מנגינה נוספת, הבעתית, המושמעת בכינורות ובויולות מעל ללווי עדין הנשמע כמרחוק:

ושוב גלישת הנבל המעבירה אל התופעה נוספת של המנגינה החדשה. בפעם השנייה כוחה הבעתי כאילו מתגבר, אך בסופה הוא דועך ומעביר חזרה אל המלודיה של שיר הערש הנשמע שוב בבסון בשינויים קלים, עטוף כבחלום בצלילי כינורות רוטטים, ואל הצעדים הרכים שבתבנית האוסטינטו. האבוב נאנח בתשובה, הפעם שלוש פעמים.

צלילי הכינור הרוטטים צונחים כלפי מטה באיטיות, ומעבירים ללא הפסקה אל –

4. הופעה מעובה של הנושא, המוכפל בכה כלים ובמרווח הטריצה.

5. הופעה בתזמורת מלאה ובעוצמה של *fff*.

בסוף החטיבה מביע לראשונה צליל הטוניקה – סי, בצורה המוחשית כסיום מלא מעבר סירקולרי רוטט מעביר אל החטיבה השנייה של הפרק.

בחטיבה זו חל שינוי בנושא. הוא עובר למשקל של 7/4, במרקם הומוריתימי.

6. הנושא מופיע בעוצמה רבה בארבע חצוצרות. ברקע – נקודת עוגב.

The image shows a musical score for two instruments: Trumpet (Tp.) and Trombone (Tb.). The music is in 7/4 time and the key signature has three sharps (F#, C#, G#). The score consists of two staves. The top staff is for the Trumpet and the bottom staff is for the Trombone. The music features a series of chords and single notes, many of which are accented with a 'v' symbol. A dynamic marking of 'f' (forte) is present in the first measure of the Trombone part. Vertical dashed lines indicate phrasing or breath marks across both staves.

7. הופעה חוזרת באותה המתכונת.

8. הנושא מתפרק. חזרות מרובות על חלקו הראשון בלבד, ובצליל יותר גבוה, שלאחריהם הופעה עם זנב סירקולרי" ארוך מגבירים את האינטנסיביות. בשלב זה מושמע הנושא בכלי הנשיפה ממתכת.

9. הופעה חלקית המעבירה ישירות אל –

11 – 13. החטיבה השלישית: המנונית, מלכותית, בטמפו איטי (*Doppio valore*) ובמרקם דחוס של כל התזמורת.

הפרק מסתיים בקול תרועה רמה.

כתבה: שולמית פינגולד